

การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม

THE PROTECTION OF RIGHTS ON AWAITING TRIAL PRISONERS

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทีย์ จิตสว่าง

อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail : sumonthip99@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติต่อ ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมต่างประเทศ โดยศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของแนวปฏิบัติในปัจจุบันที่เข้ากับผู้ต้องขัง ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม และเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังระหว่าง การพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมไทยให้มีความเหมาะสมและสามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้ดี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เห็นว่าได้รับการคุ้มครองสิทธิในระหว่างการพิจารณาคดีที่เหมาะสมในระดับปานกลาง โดยประสบปัญหาครอบครัวขาดรายได้ ขณะเป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีระดับมาก นอกจากนี้ปัญหาในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของประเทศไทยที่สำคัญ ประกอบด้วย ขั้นตอนการจับกุมตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขั้นตอนระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม และขั้นตอนระหว่างการถูกควบคุมตัวในเรือนจำ โดยแนวทางที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมสำหรับประเทศไทย ได้แก่ การสร้างความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีและผู้เสียหายการเพิ่มทรัพยากรของศาลยุติธรรมให้เพียงพอ การผลักดันให้มีการปฏิบัติตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยตัวชั่วคราว พ.ศ. 2548 และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องมากขึ้น การแยกคุมขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีและนักโทษเด็ดขาด การยกเลิกการใช้โซ่ตรวน การใช้คอร์ทมาเชลในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในการขนย้ายจากเรือนจำและการรักษาความปลอดภัย ขณะอยู่ที่ศาลยุติธรรม การออกแบบอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม การใช้มาตรการทางเลือกแทนการคุมขังให้มากขึ้น การจัดให้มีโปรแกรมในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู การให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่เป็นกลุ่มพิเศษ และการเน้นบทบาท เจริญรุกของศาลยุติธรรมในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

คำสำคัญ : การคุ้มครองสิทธิ ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

ABSTRACT

The objectives of the research entitled "The Protection of Rights of Offenders under Detention While Awaiting Trial" were to examine the current protection standards of rights of offenders under detention while awaiting trial in the court of other countries, to study the problems and obstacles of the current practice concerning offenders under detention while awaiting trial in the court of Thailand, and to propose recommendations for developing measures for appropriate and justified protection of rights of detainees while awaiting trial in the court of Thailand. The research

findings revealed that the majority of detainees perceived that the protection of rights they received while awaiting trial was appropriate at the moderate level; while their families faced the problem of the loss of income while they were being detained. In addition, major problems concerning protection of the rights of detainees awaiting trial could be identified in various processes of criminal justice system, including during the arrest process, during the court trial process, and during the process of detention. The appropriate guidelines for protection of rights of offenders under detention while awaiting trial in the court of Thailand were the following: the creation of balance between the protection of rights of offenders while awaiting court trial and the protection of the offended persons' rights; the increase of the court resources to reach sufficiency level; the campaign for practice in accordance with the Official Court Regulations on Temporary Release of Convicted Persons, B.E. 2548 and related regulations; the practice of imprisonment that separates the convicted detainees from the serious crime prisoners; the abolition of fetters and court martial in keeping and moving the detainees from the prison to the court and the protection of their safety at the court; the design of the court buildings; the more use of alternative measures for detention apart from imprisonment; the provision of therapeutic and recuperation programs; the protection of rights of detainees as a special group while awaiting court trial; and the emphasis on proactive roles of the court for protection of rights of detainees while awaiting court trial.

KEYWORDS : Protection of rights, Awaiting trial detainee

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกดำเนินคดีอาญาถือเป็นหลักประกันความยุติธรรมที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของทุกประเทศ ในการอำนวยความสะดวกโดยการพิสูจน์ความจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดที่มีมาตรฐานและถูกต้องในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันปรากฏว่าประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการคุมขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ดังจะเห็นได้จากสถิติผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ใน พ.ศ. 2557 ที่มีจำนวนผู้ต้องขังระหว่างคดีจำนวน 57,636 คน จากจำนวนนักโทษเด็ดขาด 279,886 คน หรือ ร้อยละ 20.5 ของจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด ซึ่งปัญหาการการคุมขังผู้ต้องขังในระหว่างการพิจารณาคดีไว้ที่ เรือนจำเป็นระยะเวลานานได้ก่อให้เกิด ผลกระทบต่างๆ ที่ตามมามากมาย ทั้งที่เป็นผลกระทบต่อตัวผู้ต้องขังและครอบครัวในระหว่างการพิจารณาคดี ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ผลกระทบต่อประเทศในด้านค่าใช้จ่ายทางตรงและทางอ้อมที่ต้องจ่ายให้แก่ผู้ต้องขังในระหว่างการพิจารณาคดี ค่าเสียโอกาสที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังในระหว่างการพิจารณาคดี และแนวโน้มในการยอมรับผิดของผู้ต้องขังในระหว่างการพิจารณาคดีทั้งที่เป็นผู้บริสุทธิ์

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในระหว่างการพิจารณาคดี โดยเฉพาะการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ต้องขังในระหว่างการพิจารณาคดีโดยตรง โดยมุ่งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของแนวปฏิบัติในปัจจุบันที่ใช้กับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม แนวปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมไทยให้มีความเหมาะสม การศึกษาวิจัยปัญหาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแนวปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมไทยให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับนานาชาติและเป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่สังคมไทยได้ดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงเอกสารควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเชิง

ปริมาณ คือ ผู้พิพากษาศาลอาญา และผู้พิพากษาประจำศาลจังหวัดในเขตกรุงเทพฯ ปริมาณและจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 200 ราย โดยทำการคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างให้ได้ศาลอาญาและศาลจังหวัดในเขตกรุงเทพฯ ปริมาณและจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 10 แห่ง แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากรายชื่อผู้พิพากษาประจำศาลยุติธรรมดังกล่าว แห่งละ 20 คน รวมจำนวนผู้พิพากษากลุ่มตัวอย่าง 200 คน ปรากฏว่าสามารถเก็บข้อมูลจากผู้พิพากษากลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 120 คน หรือ ร้อยละ 60.0 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังประกอบด้วย ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ถูกคุมขังในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ที่ได้สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 200 คน โดยสามารถเก็บข้อมูลจากผู้ต้องขังกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 191 คน หรือ ร้อยละ 95.5 สำหรับเครื่องมือในการศึกษาเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ซึ่งได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เป็นผู้ตรวจแบบสอบถาม และได้นำแบบสอบถามจำนวน 20 ชุด ไปทดสอบ (pre-test) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.83 โดยได้ใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลอาญา จำนวน 10 ราย และผู้พิพากษาประจำศาลจังหวัดในเขตปริมณฑล จำนวน 9 ราย นอกจากนี้ ยังประกอบด้วย พนักงานอัยการแผนกคดีอาญา ผู้บัญชาการเรือนจำและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี เจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานสอบสวนทนายความและนักวิชาการในกระบวนการยุติธรรมอย่างละ 2 ราย รวมกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพทั้งหมด 29 ราย

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 : แนวปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ของศาลยุติธรรมต่างประเทศ

มาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีตามข้อกำหนดขององค์การสหประชาชาติ และมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

ตามข้อกำหนดของเนติบัณฑิตยสภาแห่งประเทศไทย (American Bar Association) ซึ่งเป็นข้อกำหนดถึงมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่บุคคลทุกคน ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ากระทำความผิด ดังนั้นจะต้องมีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระหว่างการพิจารณาคดีเสมือนเป็นผู้บริสุทธิ์ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม มาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ซึ่งจากข้อกำหนดของเนติบัณฑิตยสภาแห่งประเทศไทย (American Bar Association) ซึ่งเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติสำหรับผู้พิพากษาตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุมจนกระทั่งถึงขั้นตอนการปล่อยตัว และแนวทางในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

จากผลการศึกษาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของประเทศต่างๆ คือ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศในยุโรป ได้แก่ สาธารณรัฐเชค ประเทศอังกฤษและเวลส์ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน และประเทศฟินแลนด์ รวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย โดยประเทศกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากขึ้นตามกระแสสิทธิมนุษยชนที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน (สุมนทิพย์ จิตสว่าง และนันทิ จิตสว่าง, 2556) ซึ่งประเด็นสำคัญของการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่สำคัญของประเทศกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. การเบี่ยงเบนผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม และการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในขั้นตอนก่อนการเกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม

ประเทศญี่ปุ่นได้ให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีโดยให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมให้น้อยที่สุด โดยจะไม่มีกานำตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเข้าสู่กระบวนการจับกุมตัวและการสอบสวนในขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หากไม่มีพยานหลักฐานที่ชัดเจนหรือไม่ได้เป็นผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในคดีที่มีความรุนแรง จะได้รับการปล่อยตัวไป โดยจะเน้นกระบวนการคัดกรองผู้กระทำผิดในขั้นตอนแรกของกระบวนการยุติธรรม คือ ขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ รวมทั้งประเทศอังกฤษ

และเวลส์ (England and Wales) ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี จะได้รับการปล่อยตัวเป็นอันดับแรก ยกเว้นกรณีจำเป็น นอกจากนี้ จะมีการควบคุมตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเมื่อผู้ต้องขัง ระหว่างการพิจารณาคดีได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในคดีที่มีกำหนด โทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป และประเทศออสเตรเลียเมื่อผู้ต้องขัง ระหว่างการพิจารณาคดีถูกตรวจค้น เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้อุปกรณ์ ในการดักเตือนโดยไม่ต้องตั้งข้อกล่าวหา อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดักเตือนดังกล่าวมักใช้สำหรับเยาวชนผู้กระทำความผิด เมื่อมีผู้ปกครองมารับตัว

2. การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม

การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีใน ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม ประกอบด้วย การพิจารณาคดี ที่รวดเร็ว การแจ้งให้ทราบถึงความต่อเนื่องและความคืบหน้า ของคดีรวมทั้งการมาตรการในการเลี้ยงโทษคุมขังสำหรับผู้ต้องขัง ระหว่างการพิจารณาคดีและการกำหนดโปรแกรมเงื่อนไขในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูควบคู่กับมาตรการในการเลี้ยงโทษคุมขัง ให้แก่ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ดังจะเห็นได้จากประเทศ ฟินแลนด์มีการพิจารณาว่าผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีจะต้อง ถูกคุมขังเป็นผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็วภายใน ระยะเวลา 4 วันภายหลังจากการถูกจับกุมเท่านั้น โดยจะมีการ พิจารณาคดีและทบทวนการคุมขังใหม่ทุกๆ 2 สัปดาห์ ในขณะที่ สาธารณรัฐเชค (Czech Republic) หากปรากฏว่า ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ถูกคุมขังเห็นว่ากระบวนการ ในการดำเนินคดีไม่มีความต่อเนื่อง ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี จะได้รับการปล่อยตัว และประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการ คุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีโดยการ พิจารณาคดีที่รวดเร็ว (Fair Trial International, 2012)

สำหรับมาตรการในการเลี้ยงโทษคุมขังสำหรับผู้ต้องขัง ระหว่างการพิจารณาคดีนั้น ปรากฏว่า ประเทศอังกฤษและเวลส์ (England and Wales) มีการใช้มาตรการคุ้มครองสิทธิของ ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี อาทิ การประกันตัว การควบคุมตัว ที่บ้านโดยกำหนดเงื่อนไขการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) ในการติดตามตัว ในขณะที่ประเทศฝรั่งเศส ทนายความ สามารถเสนอให้มีการทบทวนในการควบคุมตัวในระหว่างการพิจารณาคดีได้ตลอดเวลาตลอดจนเพื่อขอให้มีการใช้มาตรการทางเลือก แทนการถูกควบคุมตัวในเรือนจำ หากผลการพิจารณาให้ผู้ต้องขัง ระหว่างการพิจารณาคดีถูกควบคุมตัว ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี จะต้องรอเป็นระยะเวลา 2 เดือนจึงจะมีการไต่สวนใหม่

รวมทั้งประเทศเยอรมันมีการใช้มาตรการทางเลือก ปล่อยตัวชั่วคราวโดยการให้ประกันตัว มีเงื่อนไขการใช้อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัว (มีการใช้ไม่มากนัก) การถูกควบคุม ตัวที่บ้าน รวมทั้งการใช้เงื่อนไขอื่นๆ ที่จำเป็น การประกันตัว ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีจะมีการนำมาใช้นานๆ ครั้ง หากแต่จะมีการประยุกต์นำมาใช้สำหรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณา คดีที่มีฐานะผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับคดีก่อการร้าย การพิจารณาปล่อยตัวในระหว่างการพิจารณาคดีจะมีน้ำหนักน้อยลง ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเน้นการใช้มาตรการทางเลือกแทน การคุมขังเพื่อให้มีการปล่อยตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี เป็นสำคัญ อาทิ การให้ประกันตัว การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในการติดตามตัว การควบคุมตัวในสถานที่ที่พักอาศัย การจำคุก วันหยุด หรือ จำคุกเฉพาะวัน รวมทั้งการใช้หน่วยงาน Court Marshal ในการดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่ผู้ต้องขังระหว่างการ พิจารณาคดีในระหว่างการเดินทางไปเรือนจำและขณะอยู่ที่ ศาลยุติธรรม และการติดตามตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

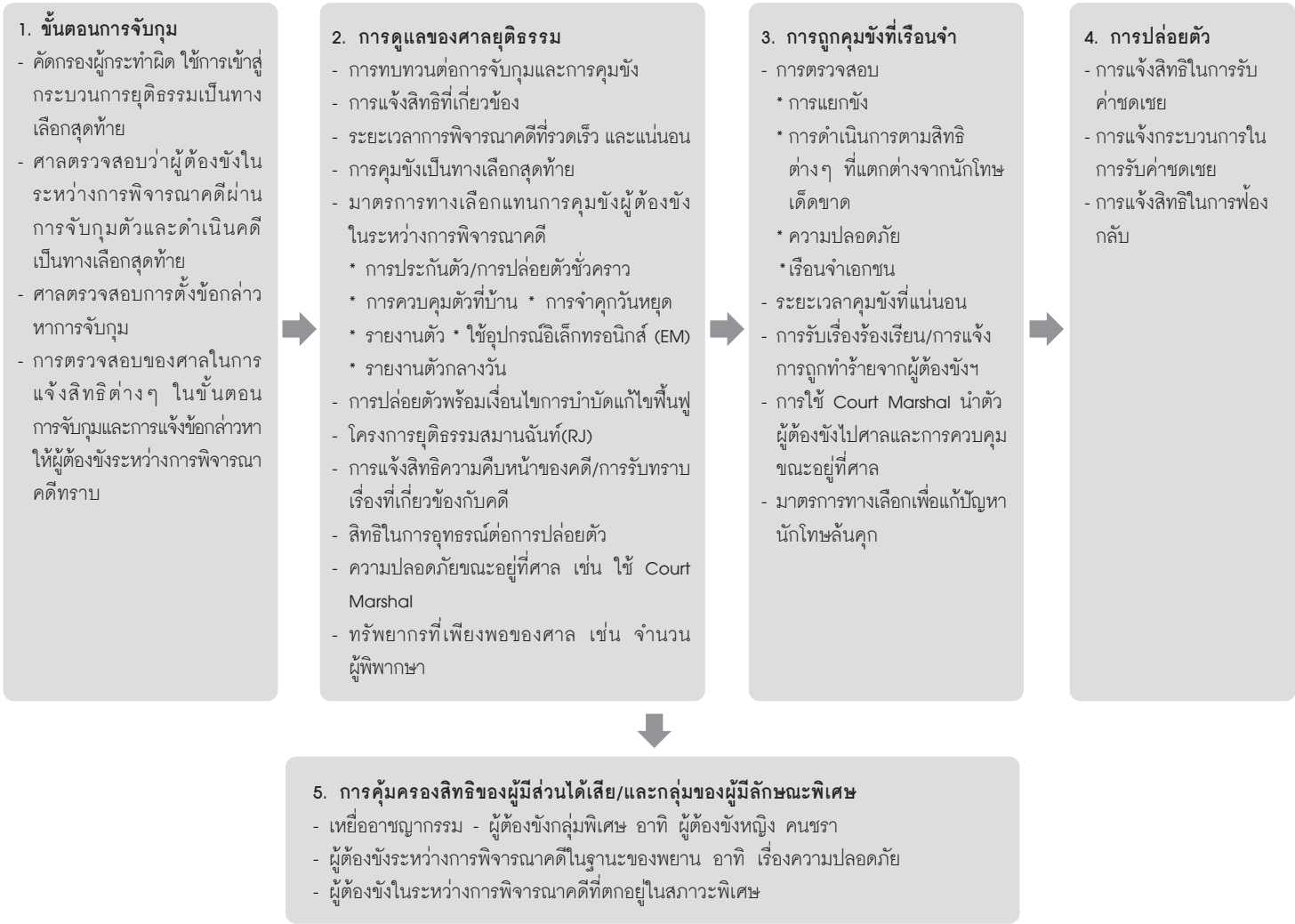
ประเทศออสเตรเลียมีการเน้นมาตรการเลี้ยงโทษคุมขัง แก่ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี โดยการเน้นการให้ การประกันตัวมากกว่าร้อยละ 90 ทั้งในขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ ตำรวจและศาลยุติธรรม รวมทั้งการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ใน การติดตามตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี นอกจากนี้ ประเทศกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษและเวลส์ ประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย ศาลยุติธรรมได้กำหนดเงื่อนไขโปรแกรมในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีควบคู่ไปกับมาตรการทางเลือกแทน การคุมขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี อาทิ โปรแกรมบำบัด แก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น (Fair Trial International, 2012)

3. การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในขั้นตอนการควบคุมตัวในเรือนจำ

สำหรับการกำหนดให้มีการแยกการควบคุมตัวผู้ต้องขัง ระหว่างการพิจารณาคดี พบว่าประเทศเยอรมันได้มีกำหนดให้มีการ คุมขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในสถานที่เฉพาะ (Remand Center) ซึ่งจะมีลักษณะเหมือนบ้าน โดยกฎหมาย กำหนดให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีจะต้องไม่ติดต่อกับ นักโทษเด็ดขาด และสิทธิที่จะได้รับการดูแลจากรัฐบาลในฐานะ ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี จะได้รับเงินค่าชดเชยจากความ ผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมหากไม่ได้กระทำความ ผิดเช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศสที่จะมีการควบคุมตัวผู้ต้องขังระหว่าง

การพิจารณาคดีเมื่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดในคดีที่มีกำหนดโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป วัตถุประสงค์หลักของการควบคุมตัว เพื่อป้องกันเหยื่อ ญาติและการกระทำผิด โดยจะมีการควบคุมตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในสถานที่เฉพาะสำหรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่มีลักษณะเหมือนบ้าน มีความแตกต่างจากเรือนจำอย่างชัดเจน ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการควบคุมผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีแยกเป็นสถานที่เฉพาะที่แยกจากนักโทษเด็ดขาด รวมทั้งการใช้เรือนจำเอกชนในการควบคุมตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี และประเทศออสเตรเลียมีการกำหนดให้มีการแยกการควบคุมตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีและนักโทษเด็ดขาด โดยผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

มีการแยกการควบคุมตัวในสถานที่เฉพาะสำหรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี (Remand Center) อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติปรากฏว่า ประเทศกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่สามารถแยกการควบคุมตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีและนักโทษเด็ดขาดได้อย่างชัดเจน โดยจะมีการควบคุมตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีไว้ในเรือนจำเดียวกัน หากแต่มีการแบ่งแยกแดนการควบคุมที่ชัดเจน และมีข้อกำหนดในการห้ามผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีติดต่อกับนักโทษเด็ดขาด ห้ามทำกิจกรรมร่วมกัน สำหรับกระบวนการในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมในรูปแบบที่ควรปฏิบัติตามมาตรฐานสากลและแนวทางการปฏิบัติของประเทศกลุ่มตัวอย่างที่พัฒนาแล้วปรากฏดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 สรุปกระบวนการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีตามมาตรฐานสากลของประเทศกลุ่มตัวอย่างที่พัฒนาแล้ว

ส่วนที่ 2 : การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมในประเทศไทย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้ต้องขังกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าได้รับการคุ้มครองสิทธิในระหว่างการพิจารณาคดีที่เหมาะสมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.4$, S.D = 0.8) โดยประสบปัญหาขณะเป็นผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ได้แก่ ประสบปัญหาครอบครัวขาดรายได้ ขณะเป็นผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีระดับมาก ($\bar{X} = 3.6$, S.D = 1.1) ประสบปัญหาความเครียดระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.4$, S.D = 1.0) ประสบปัญหาสุขภาพ ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.8$, S.D = 1.1) ประสบปัญหาขาดความรู้ในการต่อสู้คดีระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.2$, S.D = 1.2) ไม่ทราบว่าจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.1$, S.D = 1.2) และผู้ต้องขังกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งมีแนวโน้มจะยอมรับว่ากระทำผิด (แม้จะไม่ได้กระทำผิด) เพื่อให้คดีได้จบลงโดยเร็วระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.4$, S.D = 1.3)

ในขณะที่ผู้พิพากษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีส่วนใหญ่ ร้อยละ 80 เห็นว่าการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีประสบปัญหา โดยประสบปัญหาการคุ้มครองสิทธิในทุกขั้นตอนตั้งแต่การจับกุมตัวของตำรวจ ขึ้นตอนระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ในขั้นตอนระหว่างการถูกควบคุมตัวในเรือนจำและขั้นตอนการปล่อยตัว

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้แก่ ผู้พิพากษา ตำรวจ อัยการ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ทนายความ/ที่ปรึกษาทนายความและนักวิชาการ เห็นว่าบทบาทของผู้พิพากษาในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในปัจจุบัน สามารถจำแนกได้ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจุบันศาลมีบทบาทในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีบทบาทในการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม รวมทั้งมีบทบาทในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้และเป็นการดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการ อาทิ โครงการสมานฉันท์ โครงการจิตสังคัม

การให้คำปรึกษา และช่วยเหลือนอกเหนือจากกฎหมายกำหนด รวมทั้งนวัตกรรมในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างหลายโครงการ เช่น คลินิกการให้คำปรึกษา การใช้ระบบการไกล่เกลี่ยมาช่วยลดคดีความ การไต่สวนการฝากขังผู้ต้องหาที่ไม่สามารถฝากขัง ได้ง่ายขึ้น และการเปิดทำการในวันหยุด เป็นการคุ้มครองสิทธิ ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด และเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งเห็นว่าศาลมีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของผู้พิพากษาที่มีความเหมาะสมแล้ว โดยไม่ต้องเพิ่มเติมบทบาทใดๆ เนื่องจากบทบาทของผู้พิพากษาต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นสำคัญ และกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งเห็นว่าศาลยุติธรรมมีบทบาทน้อยมากในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษา เรื่อง "การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในประเทศไทย" ประกอบด้วย

1. ศาลยุติธรรม เป็นองค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

การศึกษาเรื่องนี้พบว่า การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ผ่านมาจะให้ความสำคัญและเน้นที่บทบาทของราชทัณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ถูกคุมขังในเรือนจำเป็นหลัก เช่น การได้รับการปฏิบัติโดยไม่ทารุณโหดร้าย การไม่ลงโทษนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด การไม่ละเมิดสิทธิต่างๆ ในขณะที่ถูกคุมขังในเรือนจำ แต่จากการศึกษาในเรื่องนี้พบว่า การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่นานาอารยประเทศให้ความสำคัญ คือ บทบาทของศาลยุติธรรมในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเสมือนหนึ่งผู้ที่ไม่ได้กระทำผิด โดยไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหา หรือ ไต่สวน ล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญต่อบทบาทของศาลยุติธรรมในการให้ความคุ้มครองสิทธิต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี โดยศาลยุติธรรมมีบทบาทในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุมตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขึ้นตอน

ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล การถูกคุมขังที่เรือนจำ ขึ้นตอน การปล่อยตัว และการคุ้มครองสิทธิผู้มีส่วนได้เสียหรือกลุ่มผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่มีลักษณะพิเศษ

สำหรับเหตุผลสำคัญที่ศาลยุติธรรมควรมีบทบาทในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีมากกว่าหน่วยงานอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเป็นส่วนใหญ่ โดยมีช่วงระยะเวลาที่ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีต้องอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมเป็นระยะเวลาหนึ่ง รวมทั้งหากศาลยุติธรรมสามารถให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้มากขึ้น จะทำให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้รับการคุ้มครองสิทธิมากขึ้น โดยเฉพาะมาตรการที่สำคัญที่ศาลยุติธรรมได้ให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีก็คือ การใช้มาตรการปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อการเป็นถึงการควบคุมตัวในระหว่างการรอพิจารณาคดี ซึ่งจะทำให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้รับการคุ้มครองสิทธิโดยการได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นผู้ที่ยังบริสุทธิ์ที่ยังมิได้ถูกตัดสินว่า กระทำผิด รวมทั้งการใช้มาตรการดังกล่าวข้างต้นต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีจะทำให้เป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นการลดผลกระทบต่อการละเมิดสิทธิของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในขณะที่ถูกคุมขังในเรือนจำร่วมกับนักโทษเด็ดขาด

2. ศาลยุติธรรมไทยมีบทบาทมากในการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ต้องขัง ระหว่างการพิจารณาคดีโดยการให้ประกันตัว

จากผลการศึกษาค้นคว้าได้แสดงให้เห็นว่า ศาลยุติธรรมได้มีการให้ประกันตัวแก่ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อเป็นมาตรการในการใช้การควบคุมตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเป็นทางเลือกสุดท้าย อันเป็นการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการแถลงผลงานของศาลยุติธรรม ซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นพันธกิจหนึ่งตามกฎหมายและตามแผนยุทธศาสตร์ของศาลยุติธรรม ที่ต้องทำหน้าที่ตรวจสอบ และถ่วงดุลการใช้ดุลพินิจ หรืออำนาจหน้าที่ของบุคคลหรือองค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งสถิติการปล่อยตัวชั่วคราวของศาลยุติธรรมทั้งหมดในปี 2555 มีคำร้องที่ยื่น 238,074 คำร้อง ปรากฏว่า ศาลยุติธรรมมีการอนุญาต

ให้ปล่อยทั้งหมด 221,167 คำร้อง คิดเป็นร้อยละ 92.89 ไม่อนุญาตให้ประกันตัว 16,907 คำร้อง (เดลินิวส์ออนไลน์,2013)

ดังนั้น จากการศึกษาจึงได้แสดงให้เห็นว่าศาลยุติธรรมในประเทศไทย ได้มีบทบาทที่สำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีโดยการให้ประกันตัว เพื่อเป็นการเยียวยาผลกระทบในการควบคุมตัวแก่ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเป็นสำคัญ ซึ่งจากสถิติการให้ประกันตัวของสำนักศาลยุติธรรมดังกล่าว ข้างต้นได้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าหากมีผู้ร้องขอให้มีการประกันตัว ศาลยุติธรรมจะมีการอนุญาตให้ประกันตัวเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นในกรณีที่ไม่มีเงื่อนไขที่ศาลยุติธรรมจะสามารถให้ประกันตัวได้ อาทิ ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีหรือจำเลย จะหลบหนี หรือ อาจจะไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุอันตราย หรือ การอนุญาตให้ประกันจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสืบสวนของเจ้าพนักงาน หรือ การดำเนินคดีในศาล ซึ่งหากผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีหรือจำเลย ไม่มีพฤติกรรมการดังกล่าวข้างต้นศาลยุติธรรมจะให้การประกันตัว ซึ่งได้แสดงให้เห็นว่า ศาลยุติธรรมเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักที่สำคัญต่อการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีและได้ปฏิบัติมาเป็นระยะเวลานานโดยการให้ประกันตัว ทำให้จำเลยไม่ต้องถูกควบคุมตัวในระหว่างการดำเนินคดี

3. ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมไทย

จากผลการศึกษาค้นคว้าผู้พิพากษาไทยได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ดังจะเห็นได้จากการให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้มีการประกันตัวให้ได้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาค้นคว้าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของศาลยุติธรรมของประเทศไทย ในการให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี คือ จำนวนผู้กระทำผิดในประเทศไทยที่มีจำนวนสูงขึ้นทุกปี ทำให้ศาลยุติธรรมของประเทศไทยต้องเผชิญกับปริมาณคดีที่เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่บุคลากรของศาลยุติธรรมโดยเฉพาะผู้พิพากษาและบุคลากรสายอื่นๆ รวมทั้งงบประมาณมีจำนวนจำกัด ทำให้การให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีมีข้อจำกัด เช่น ในเรื่องการพิจารณาคดีให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ซึ่งได้รับผลกระทบจากจากปริมาณคดีที่เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ผู้ต้องขังระหว่าง

การพิจารณาคดีของประเทศไทยส่วนใหญ่กระทำผิดด้วยคดีอาญาเสพติด ซึ่งเป็นลักษณะความแตกต่างจากนานาอารยประเทศ และเป็นข้อจำกัดของศาลยุติธรรมในประเทศไทยในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี โดยเฉพาะในเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราวที่โดยส่วนใหญ่ศาลยุติธรรมจะให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้รับการประกันตัว ยกเว้นในคดีอาญาเสพติดซึ่งจะต้องพิจารณาอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

4. การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมควรเน้นหนักภายในขอบเขตของการปล่อยตัวชั่วคราว

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้พิพากษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยต่อการให้ผู้พิพากษาต้องมีการไปตรวจเรือนจำหรือเข้าไปมีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ถูกควบคุมตัวในเรือนจำ เนื่องจากอาจเป็นการสร้างภาระในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้พิพากษา และจากงานวิจัยนี้ยังมีข้อค้นพบว่าการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมของไทยซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการ ควรเน้นในเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราว ส่วนการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังเมื่อเข้าสู่ระบบเรือนจำแล้ว เช่น การแยกขัง สภาพความเป็นอยู่ภายในเรือนจำ ความไม่เป็นธรรมในการปกครอง ควรเป็นหน้าที่ฝ่ายบริหารและองค์กรอิสระอื่น ๆ ในการเข้าไปตรวจสอบคุ้มครอง อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองสิทธิดังกล่าวสามารถกระทำได้ในกรณีผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้มีการร้องขอ หรือฟ้องร้องนำคดีมาสู่ศาลยุติธรรมได้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิและพิจารณาคดี

ทั้งนี้โดยเฉพาะในกรณีการแยกขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีออกจากนักโทษเด็ดขาด ซึ่งจากการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ปัจจุบันในทางปฏิบัติยังไม่มีกรณีการแยกขังอย่างเด็ดขาด โดยยังมีการคุมขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีไว้ในเรือนจำเดียวกับนักโทษเด็ดขาด แม้ในเรือนจำบางแห่งจะมีการแยกขังเป็นแดน แต่เรือนจำหลายแห่งด้วยข้อจำกัดด้านอาคาร สถานที่ทำให้ยังคงมีการคุมขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีปะปนกับนักโทษเด็ดขาด ซึ่งรวมถึงเรือนจำพิเศษซึ่งเป็นเรือนจำที่ผู้คุมขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี โดยเฉพาะก็ยังมีผู้คุมขังผู้ต้องขังเด็ดขาดปะปน จึงทำให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ต้องแตกต่างไปจากนักโทษ

เด็ดขาดไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในประเด็นนี้จึงเป็นสำคัญที่จะต้องมีการดำเนินการแก้ไข

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเกี่ยวกับการใช้โซ่ตรวนกับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ซึ่งถูกนำตัวจากเรือนจำมาสู่การพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม โดยมีการใช้โซ่ตรวนเส้นใหญ่สำหรับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในศาลยุติธรรมนั้น ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ดังนั้นจึงควรที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการควบคุมตัวจากการใช้โซ่ตรวนเส้นใหญ่ไปใช้วิธีการอื่น เช่น โซ่ข้อเท้า หรือ เทคโนโลยีที่ทันสมัยอื่น ๆ เช่น การออกแบบให้รถขนส่งผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเข้าไปส่งผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีภายในตัวอาคารใต้ถุนศาล จากนั้น จึงมีการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ห้องพักรอการนำเข้าสู่ห้องพิจารณาคดี หรือนำตัวเข้าสู่ห้องพิจารณาคดี จะมีเส้นทางเฉพาะไม่ปะปนกับบุคคลอื่น ทำให้การรักษาความปลอดภัยทำได้ยังมีประสิทธิภาพมากขึ้น และลดความจำเป็นในการใช้โซ่ตรวนเส้นใหญ่ในโอกาสต่อไป นอกจากนี้ ยังรวมถึงการออกแบบจัดสร้างห้องพิจารณาคดีที่มีความมั่นคงปลอดภัยพิเศษไว้สำหรับการพิจารณาคดีที่สำคัญ ๆ ที่ต้องการรักษาความปลอดภัยเป็นพิเศษ ตลอดจนถึงการออกแบบศาลยุติธรรมให้มีความสะดวกและปลอดภัยต่อการรักษาความปลอดภัยในศาลยุติธรรม

สรุปผลการวิจัย

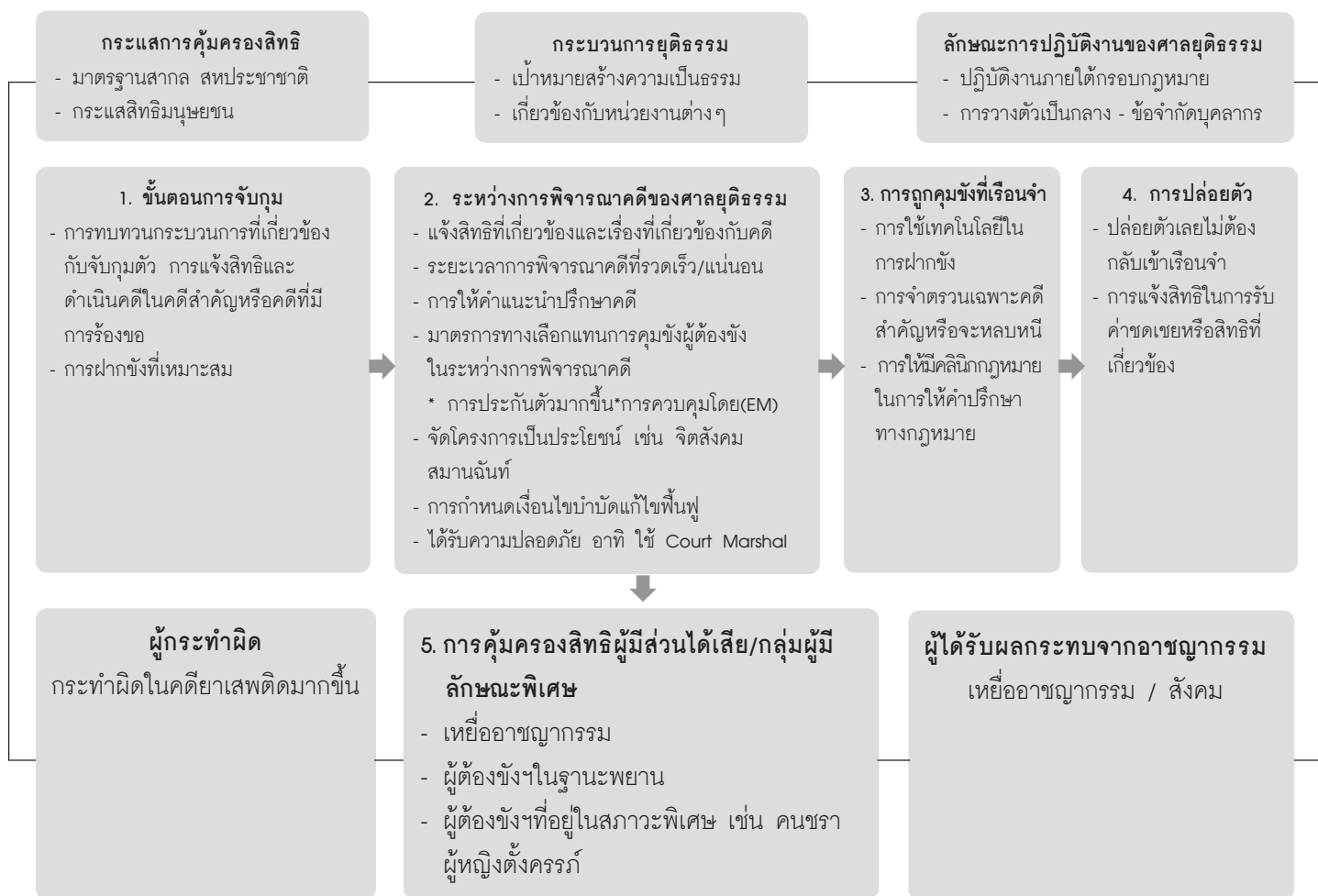
การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ผ่านมา จะให้ความสำคัญและเน้นที่บทบาทของราชทัณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ถูกคุมขังในเรือนจำเป็นหลัก แต่จากการศึกษาในเรื่องนี้พบว่า การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่นานาอารยประเทศให้ความสำคัญ คือ บทบาทของศาลยุติธรรมในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเสมือนหนึ่งผู้ที่ไม่ได้กระทำผิด โดยศาลยุติธรรมมีบทบาทในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุมตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขั้นตอนระหว่างการพิจารณาคดีของศาล การถูกคุมขังที่เรือนจำ ขั้นตอนการปล่อยตัว และการคุ้มครองสิทธิผู้มีส่วนได้เสียหรือกลุ่มผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่มีลักษณะพิเศษ โดยศาลยุติธรรมของไทยได้ให้ความสำคัญกับ

การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ดังจะเห็นได้จากการให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีได้มีการประกันตัวให้ได้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม ศาลยุติธรรมของประเทศไทยต้องประสบในการให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเนื่องจากจำนวนผู้กระทำผิดโดยเฉพาะในคดีอาชญากรรมที่มีจำนวนสูงขึ้นทุกปี ในขณะที่บุคลากรของศาลยุติธรรมรวมทั้งงบประมาณมีจำนวนจำกัด อันเป็นข้อจำกัดของศาลยุติธรรมในประเทศไทยในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

ข้อเสนอแนะ

แนวทางที่สำคัญของการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังของศาลยุติธรรมไทย ได้แก่ การสร้างความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีและผู้เสียหาย การเพิ่มทรัพยากรของศาลยุติธรรมให้เพียงพอต่อการให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี การผลักดันให้มีการปฏิบัติตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยตัวชั่วคราว พ.ศ. 2548 และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องมากขึ้น การเน้นบทบาทเชิงรุกของศาลยุติธรรมในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี (ดังปรากฏในแผนภาพที่ 2)

แผนภาพที่ 2 สรุปแนวทางในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง ระหว่างการพิจารณาคดีของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์, กองแผนงาน. 2557. **สถิติผู้ต้องขังประจำปี 2557**. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- จิรวุฒิ ลิปิพันธ์ และธานี วรรณทร์. 2549. **สิทธิของผู้ต้องขังในระหว่างการพิจารณาคดี**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยนิติศาสตร์.
- เดลินิวส์ออนไลน์. 2013. **ศาลยุติธรรมแถลงผลดำเนินงาน ปี 55**. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2555. จาก <http://www.dailynews.co.th>.
- นัทธี จิตสว่าง. 2541. **หลักทฤษฎีวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- วันชัย มีชาติ และคณะ. 2553. "การศึกษารูปแบบการจัดตั้งหน่วยงานดูแลรักษาความปลอดภัยของศาลรัฐธรรมนูญ (Court Marshal)" ศาลรัฐธรรมนูญร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนนทิพย์ จิตสว่าง และจิตติยา เพชรมณี. 2549. "โครงการติดตามประเมินผลการนำระบบการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิด" สำนักงานกิจการยุติธรรมร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนนทิพย์ จิตสว่าง และนัทธี จิตสว่าง. 2556. รายงานวิจัย เรื่อง "การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม" เสนอต่อสถาบันวิจัยรพีพัฒน์ศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม

- Adler, F. 1998. **Criminology**. Boston: McGraw-Hill.
- American Bar Association, Rule of Law Initiative. 2010. "Handbook of International Standards on Pretrial Detention procedure". retrieved March 25, 2012, from : [http://www.cejamericas.org/manualsaj/\(ABA\)HandbookofInternationalStandardsonPretrialDetentionProcedure2010.pdf](http://www.cejamericas.org/manualsaj/(ABA)HandbookofInternationalStandardsonPretrialDetentionProcedure2010.pdf)
- Anthopy, N. 2008. "Building and Sustaining Change: pretrial reform in Nigeria, in Justice Initiatives, PretrialDetention. (New York: Open Society Institute)" Retrieved April 24, 2012, from www.google.co.th.
- ECBA (European Criminal Bar Association, An association of European DefenceLawyer). 2012. retrieved April 24, 2012, from www.google.co.th.
- Fair Trial International. 2012. "Pre-trial Detention Comparative Research." retrieved January 25, 2012, from <http://www.google.co.th>
- Open society Justice initiative, UNDP. 2011. "The Socioeconomic Impact of Pretrial Detention. Retrieved December 24, 2012, from www.soros.org/default/files/socioeconomic-impact-pretrial-detention.-02012011.pdf.

>> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนนทิพย์ จิตสว่าง

จบการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยา การบริหารงานยุติธรรม จากมหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ คือ ทฤษฎีวิทยา และประเด็นการใช้ความรุนแรงในครอบครัว